

PRZAŚĆ (57) *vb impf*

prząść (57), **[przęść]**.

inf prząść (28) [w tym zapis: -śdź (1), -źdź (1)], **[przęść]**. ◇ *praes* 1 sg przędę (3). ◇ 3 sg przędzie (3). ◇ 2 pl przędziecie (1). ◇ 3 pl przędą (11). ◇ [1 du przędziwa. ◇ 2 du przędzieta.] ◇ *praet* 3 sg f przędła (3). ◇ *fut* 1 sg f będę przędła (1). ◇ *imp* 3 sg niechaj przędzie (2). ◇ 2 pl przędźcie (2). ◇ 3 pl niech, niechaj przędą (2). ◇ *con* 3 pl subst by przędły (1). ◇ *part praes act* przędąc (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

Przerabiać, snuć włókno na nici, przędzę; nere Vulg, Mącz, Calag, Calep; filare BartBydg, Mącz; fila facere BartBydg; filum ducere, trahere pensa Mącz; filum torquere Calep; carpere lanam a. pensa, ducere lanam, nere fila a. lanas a. stamen, torquere fusa a. stamina Cn (57) : BartBydg 221; MurzNT Matth 6/28, Luc 12/27; LibMal 1552/167v; GDy hufiec Babiloński/ z bitwy mu [Kserksesowi] wciekł/ [...] Kądziele porozdawał/ by fie prząść vczyli/ Powiedaiąc iż iedno tego godni byli. RejZwierz 33v; Mącz 127a [2 r.], 245c, 288a, [460]d; RejPos 217; Calag 457b; SkarŻyw 573; Calep [695]a; Dworki wżyftki álbo Vrzędnicy/ máią [...] przędziwa powazywłzy oddać. [...] A potym popifawłzy wagi/ rozdawać prząść porządnie GostGosp 52; W ten czas Vrzędnikom przędziwo pod liczbą oštawowác: [...] á kiedy noc roście/ áby to było rozdawano prząść kmiotownam/ dla łatwiejšey ich pracy GostGosp 72, 52, 114; WuJNT Matth 6/28, Luc 12/27; GosłCast 25; Páiąk vczy prząść rodząc z łiebie włokno/ Z niego poiął knap ołnowę ná łukno/ Od niego przewyłk tkacz cwelichow ślicznych KlonFlis E3v; [[liczba podwójna od Prząść] Przędziwá/ Przędzieta. StatorGramm Iv].

prząść komu (2): Dworki máią wedle [...] łprawy około przędziwá kmiotowny odpráwowác/ ktore teź łobie máią prząść połowicę roku/ á połowicę Pánu GostGosp 76, 76.

W połączeniach szeregowych (2): Mariá paⁿna iako ij w Eijpcie tako ij tu/ przędla/ tkala/ łfyla/ hawtowala OpecŻyw 35v, 29.

[Przysłowie: Ktorąś kądziel łobyie przygotował łam prząć mułifz. Wokabul 1539 S7.]

Fraza: »prządka przędzie« (1): Odźienie wżytko z płotná niech brudne nie będzie/ Gołpodáruy/ á prządka niechay kądziel przędzie. ZbylPrzyg B2.

Zwroty: »cienko prząść« (1): Ná cienkie płotná cienko prząść. Obrufow/ ręcznikow/ łerwet/ dołtátek nadziáłác. GostGosp 128.

»prząć kądziel« [szyk zmienny] (13): ábowiem [Sardanapal] odmieniáiąc twarz łobie fárbámi w koronie krolewłkiey ładał miedzy płotliwemi niewiáftámi przędąc kądziel/ y ine brzydliwé vczynki łpráwuiać. BielKron 10v; Tá [Minerwa] napirwey wymyłliá žonom prząć kądziel y płotno tkác BielKron 23; [Amazonki] iefli dziewczká [się urodziła] vczyły ia/ nie piáć áni kądziele prząć/ ále Rycerłkim rzeczám BielKron 297, 287v, 318v; GórnDworz X4v; PaprPan L3; BielSjem 4, 7; Cudniéyci będzie prząć kądziel/ niź w wiencu Siedziéc zá łtołem/ bábie przy młodziencu. KochPieś 23; KlonKr C2; GosłCast 25; ZbylPrzyg B2; **[Wokabul 1539 S7]**.

[»na kołowrotku prząć«: Dwie łkrzinie wktorich łchati chowala [...] kołowrotek na ktorim przędla ZapWpolActAdv 1550 205/154, 205/156.]

»konopie prząć« (1): Więc teź ci nieukowie/ co piłmá nie máią/ Gdy nie mogą mędrówác/ niechayże wżdy báią. [...] A báby gdy Lnu nie máłz/ niech Konopie przędą. RejFig Ee4.

»prząść len« (1): Niewiały Liwońskie są wrodliwe/ ale nie robotne/ chociaż mają Len słachetny a nie przędą go/ wolą go przedawać a słotno kupować. *BielKron* 437v.

»nici prząść« (1): Vacuna nici przędła baykami się bawiać, Dziwne rzeczy, y pewne y niepewne prawiąc. *KlonWor* **v.

»przędę prząść« (1): przędze dać każdemu Włodarzowi do jego wsi nic/ żeby doglądał aby taką przędę przędły Kmiotowny *GostGosp* 114.

Szeregi: »prząść a motać« (1): [mężowie] Nam każą domą siedzieć/ prząść kądziel a motać/ A łami dzień podle dnia będą iędzając łokac *BielSjem* 7.

»szyc, prząść« (1): Nie dąyże iey [białejgłowie] próżnować/ niechay śzyie/ przędzye/ Lepyey niż po vlicach byega po kolędzye. *RejWiz* 60v.

»prząść abo (i) tkąć« (2): *BielKron* 23; Takież y ową we gzie kmiotowną/ która źimie do dnia prząść abo tkąć włtaie/ nie zdrzemie się śpiewając *Górndworz* H3.

Przen (3) :

Zwroty: »prząść sobie postawę« = *udawać, stwarzać pozory* (1): Iudałzowa družyna: Naprzod która NA BOGA, NA VBOGIE, stąd korzyść odnosi [...]. Przędzie sobie postawę: zebrze słalkim głosem *KlonWor* 46; [*LorichKosz* 44v (*Linde*)].

»[na kogo] sidła prząść« (1): (*nagł*) Pleban niekaże słuchać [*Sumnienia (imię żony kupca)*] Kupcowj. (-) [...] A wieczey słuchas tey złęy nędzę Ktora nacziesy dła przedzie. *RejKup* N.

a) *Wymyślać [komu (sobie)]* (1) : ktorzy [*heretycy*] na pokrywanie swego sumnienia/ rospuśtności cielesney/ drapieństw/ [...] wiare sobie iaką chcą przędą *SkarŻyw* 80.

a. *O gąsienicy jedwabnika* (1) : Bombyx, Robak który yedwab przędzie. *Mącz* 26a.

b. *O Parkach przędących nic ludzkiego życia* (7) : Wy o wiekow ludzkich nieprzebyte prządki/ [...] Nigdy się przędac nie wzdrzemiecie/ Nigdy się żartom nie śmieiecie. *KlonŻal* D.

Zwroty: »prząść len« (1): na nowinach Herebowych/ Przędziecie len śiany/ moczony w kałuży/ Gdzie dziewiętołbrzeźna Styx się w koło krąży. *KlonŻal* C4v.

»prząść (ludzkie) lata, (ludzki) wiek« [w tym: *komu* (1)] [*szyc zmienny*] (2:2): *KochFr* 122; *Parcae* są trzy śmiertelne boginie/ ktore przędą ludzki wiek/ ktorych imiona są/ *Lachefis Cloto Atropos*. *KlonŻal* C4v marg; Nieużyte Boginie/ dzieciom lat przędą/ Wedle ktorych rachunku żyć na świecie [!] będą *KochMRot* B4v; *SapEpit* B4v; [Ktore [*Parki*] siedząc pod ziemią przędą ludzkie lata/ Gdy nic zerwą/ odbieżeć każdy musi światá *ZbylDroga* F2 (*Linde*)].

»z przędze prząść« (1): Zazdrość wychła/ człowieka/ póki z przędze czarny Parki przędą/ tu gryzie: zwyczaj to iey dawny. *GosłCast* 12.

Formacje współrdzenne: prządac, wyprądzać, wyprzędac; doprząć, naprząć, oprąć, poprząć, sprzać, uprząć.

Cf **PRZĘDZENIE, PRZĘDZIONY**